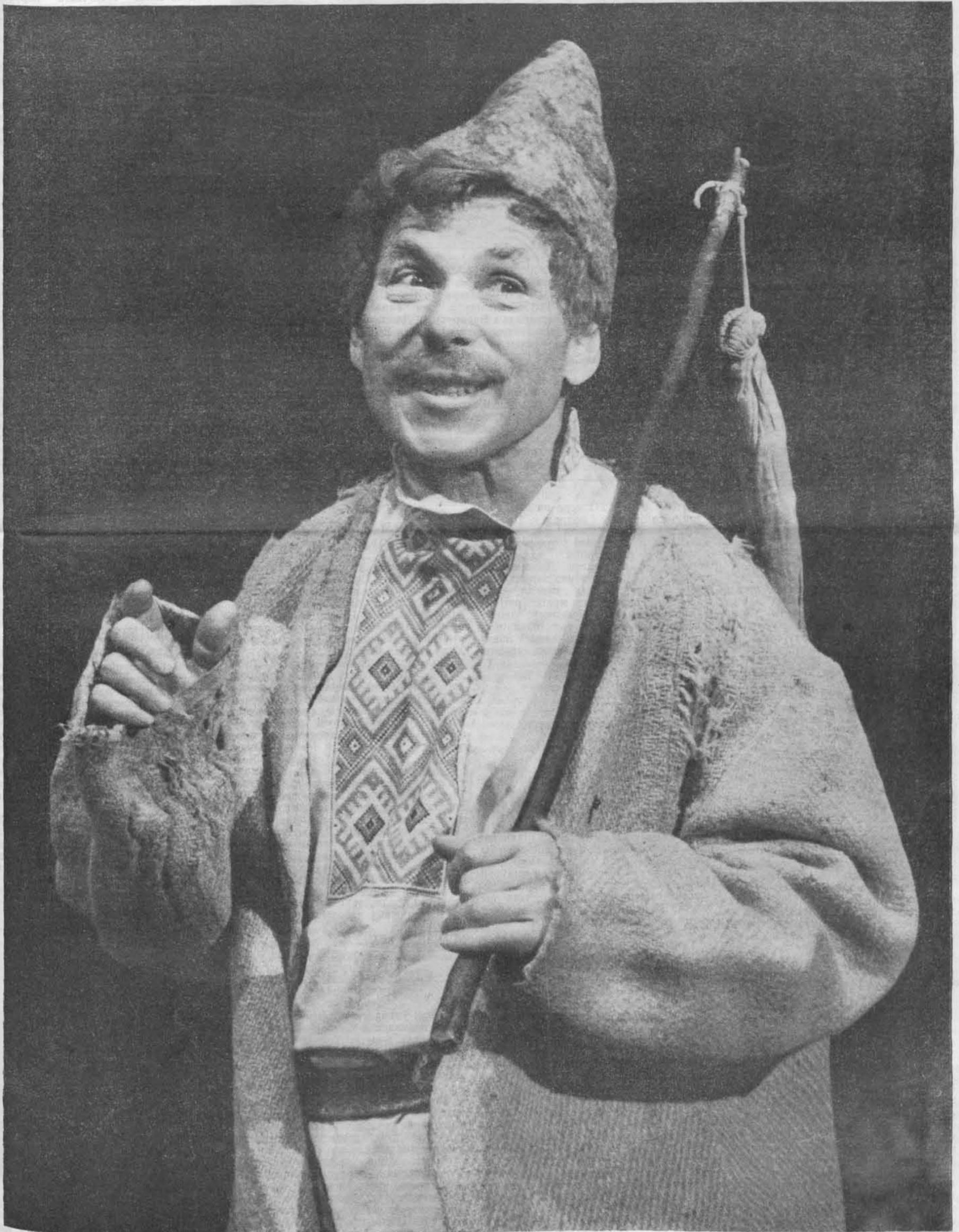

Голас Радзімы

№ 17 (1795)
28 красавіка 1983 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Вось ужо 22 гады выходзіць на сцэну ў ролі Несцеркі народны артыст СССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР Фёдар ШМАКАЎ. Больш за дзвесце роляў сыграны ім за доўгае творчае жыццё. [Інтэрв'ю з артыстам змешчана на 7-й стар.].
Фота Ч. МЕЗІНА.

падзеі • людзі • факты

ЛЕНИНІЗМ — ЖЫВОЕ ТВОРЧАЕ ВУЧЭННЕ

ЗА КОШТ МАДЭРНИЗАЦЫІ

Савецкі народ, усё прагрэсіўнае чалавецтва адзначылі 113-ю гадавіну з дня нараджэння У. І. Леніна. Мір і прагрэс народам усёй зямлі нясе неўміручае ленинскае вучэнне, якое стала рэвалюцыйным сцягам нашай эпохі. Гіганцкая фігура Леніна — мысліцеля і рэвалюцыянера, яго ідэі і яго справы абзначылі рашучы паварот у лёсе ўсяго чалавецтва.

22 красавіка ў Маскве ў Крамлёўскім Палацы з'езду адбылося ўрачыстае пасяджэнне, прысвечанае 113-й гадавіне з дня нараджэння У. І. Леніна. Тут сабраліся перадавікі вытворчасці Масквы і Падмаскоўя, ветэраны КПСС, прадстаўнікі партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый, дзеячы навукі і культуры, воіны Савецкіх Узброеных Сіл. Присутнічаюць замежныя дыпламаты, зарубежныя госці.

У прэзідыуме кіраўнікі Камуністычнай партыі і Саветаў краіны, замежныя госці.

З дакладам «Ленінізм — жывое творчае вучэнне, вернае кіраўніцтва да дзеяння» выступіў член Палітбюро ЦК КПСС, сакратар ЦК КПСС М. Гарбачоў.

113-ю гадавіну з дня нараджэння У. І. Леніна адсвяткавала і Беларусь. У Дзяржаўным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета БССР 21 красавіка адбыўся ўрачысты сход, прысвечаны гэтай знамянальнай даце. Сюды сабраліся прадстаўнікі партыйных і савецкіх органаў, грамадскіх арганізацый, калектываў працоўных горада і воінскіх часцей Мінскага гарнізона. З дакладам выступіў сакратар ЦК КП Беларусі М. Дземянецкі.

22 красавіка кіраўнікі Кампартыі Беларусі і ўрада рэспублікі ўсклалі кветкі да помніка Леніну ў Мінску.

НА ЗДЫМКУ: ускладанне кветак да помніка правадыру на плошчы Леніна ў Мінску.

3 ПАВЕДАМЛЕННЯУ ТАСС

ПАЛЁТ КАРАБЛЯ «САЮЗ Т-8»

У адпаведнасці з праграмай даследавання касмічнай прасторы 20 красавіка 1983 года ў Савецкім Саюзе быў ажыццёўлены запуск касмічнага карабля «Саюз Т-8», пілатуемага экіпажам у саставе камандзіра карабля падпалкоўніка Цітова Уладзіміра Георгіевіча, бортінжынера Героя Савецкага Саюза лётчыка-касманаўта СССР Стракалова Генадзія Міхайлавіча і касманаўта-даследчыка Героя Савецкага Саюза лётчыка-касманаўта СССР Сераброва Аляксандра Аляксандравіча.

Экіпажу трэба было выканаць навукова-тэхнічныя, медыка-біялагічныя даследаванні і эксперыменты на борце пілатуемага комплексу.

У адпаведнасці з праграмай палёту былі праведзены карэцыйны арбіты карабля з мэтай збліжэння са станцыяй, а таксама правёрка функцыянавання яго бартавых сістэм. З-за адхілення ад прадугледжанага рэжыму збліжэння стыкоўка карабля «Саюз Т-8» з арбітальнай станцыяй «Салют-7» была адменена.

22 красавіка экіпаж касмічнага карабля «Саюз Т-8» у саставе касманаўтаў У. Цітова, Г. Стракалова і А. Сераброва вярнуўся на Зямлю.

НА СЕСІІ ЕЭК

ЗА ЭКАНАМІЧНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

У Жэневе на XXXVIII сесіі Еўрапейскай эканамічнай камісіі ААН (ЕЭК) у агульнай дыскусіі выступіў кіраўнік дэлегацыі Беларускай ССР Л. Максімаў.

Ён адзначыў, што ЗША і іх саюзнікі па НАТО ўсяляк спрабуюць затармазіць развіццё ўзаемавыгаднага эканамічнага супрацоўніцтва ў Еўропе, расшырыць палітыку дыскрымінацыі, націску і дыктату ў адносінах з іншымі дзяржавамі. Асаблівай небяспекай для справы міру, для еўрапейскіх народаў з'яўляецца падрыхтоўка да размяшчэння ў шэрагу заходне-еўрапейскіх краін новых амерыканскіх ядзерных ракет сярэдняй дальнасці.

СССР і іншыя краіны сацыялістычнай садружнасці, працягваюць прамоў-

ца, процістаўляюць мілітарыскай лініі ЗША і НАТО курс на мір, міжнародную бяспеку і разрадку. Пацвярджэнне гэтаму — новыя мірныя ініцыятывы, абвешчаныя ў пражскай Палітычнай дэкларацыі дзяржаў — удзельніц Варшаўскага Дагавора. Ён укажаў, што ЕЭК павінна заняцца пытаннямі эканамічных вынікаў раззбраення для развіцця краін рэгіёна. Спыненне гонкі ўзбраенняў дало б магчымасць пазбегнуць павелічэння затрат на невытворчыя мэты і аблягчыла б вырашэнне надзвычайна сацыяльна-эканамічных праблем.

У ГОНАР ГАДАВІНЫ

НЕПАРУШНЫ БРАЦКІ САЮЗ

Савецкія людзі разам з брацкім польскім народам у гэтыя дні шырока адзначаюць 38-ю гадавіну Дагавора аб дружбе, узаемнай дапамозе і паўнапраўным супрацоўніцтве паміж СССР і Польшчай. У Мінску адбыўся сход актыву Беларускага аддзялення Таварыства савецка-польскай дружбы, прысвечаны гэтай знамянальнай даце.

З дакладам выступіў член праўлення рэспубліканскага аддзялення Таварыства савецка-польскай дружбы, дырэктар Беларускага навукова-даследчага геалагаразведчага інстытута Л. Дземідовіч.

Генеральны консул ПНР у Мінску Я. Рачкоўскі сказаў, што ў цесным яднанні з Краінай Саветаў польскі народ прайшоў вялікі шлях сацыяльна-эканамічных пераўтварэнняў. Значэнне інтэрнацыянальнай дапамогі, якую нашай краіне аказвае СССР, сказаў прамоўца, стала яшчэ больш відавочным у апошнія, цяжкія для Польшчы гады.

На сходзе прысутнічаў генеральны консул ГДР у Мінску П. Якабс.

На другі дзень генеральны консул ПНР у Мінску Я. Рачкоўскі наладзіў прыём, на якім былі намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР В. Крыцкі, сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Л. Чагіна, адказныя работнікі ЦК КПБ, кіраўнікі міністэрстваў і ведамстваў рэспублікі, прадстаўнікі партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый Мінска, военачальнікі, актывісты Беларускага аддзялення Таварыства савецка-польскай дружбы.

У час прыёму выступілі генеральны консул ПНР у Мінску Я. Рачкоўскі і міністр замежных спраў БССР А. Гурыновіч.

ГОСЦІ З-ЗА МЯЖЫ

ПАРЛАМЕНТАРЫІ З ЭКВАДОРА

Эквадорскія парламентарыі, якія знаходзіліся ў Савецкім Саюзе з афіцыйным візітам па запрашэнні Вярхоўнага Савета СССР, наведалі Мінск. Разам з імі ў беларускую сталіцу прыязджаў Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Эквадора ў Савецкім Саюзе Хуан Карлас Файдуці.

Дэлегацыя нанесла візіт у Вярхоўны Савет рэспублікі. Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР І. Палякоў азнаёміў гасцей з дзейнасцю вышэйшага органа дзяржаўнай улады Беларусі, расказаў аб гісторыі рэспублікі, поспехах яе працоўных у эканамічным і сацыяльным развіцці.

Парламентарыі з Эквадора на чале са старшынёй Нацыянальнай палаты Радольфа Бакерыса Насур наведалі Беларускае дзяржаўнае музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і Дзяржаўны мастацкі музей БССР. Госці зрабілі паездку ў Хатынь, пабывалі на ВДНГ БССР, у рэспубліканскім Доме мадэлей і на Мінскім заводзе халадзільнікаў, дзе цікавіліся арганізацыяй вытворчасці, перспектывамі далейшага развіцця прадпрыемства, умовамі працы і адпачынку рабочых.

УРАЧЫСТЫ СХОД

СВЯТА САВЕЦКІХ ВУЧОНЫХ

Важкі ўклад у павышэнне эфектыўнасці грамадскай вытворчасці ўносіць беларуская навука. Толькі за мінулы год калектывам АН БССР атрымана 858 аўтарскіх пасведчанняў на вынаходствы, у народную гаспадарку ўкаранёна больш чым 240 распрацовак з агульным эканамічным эфектам амаль 150 мільянаў рублёў, распрацоўкі акадэміі ўдастоены 92 медалёў і 100 дыпламаў усаесаюзных і міжнародных выставак.

Апора на навуку, ператварэнне яе ў непасрэдную прадукцыйную сілу — характэрная рыса нашага часу. Аб гэтым гаварылі ўдзельнікі прайшоўшага ўрачыстага сходу навуковай грамадскасці і прадстаўнікоў працоўных горада Мінска, прысвечанага Дню савецкай навукі.

З дакладам на ім выступіў віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук БССР, акадэмік АН БССР А. Дзмітрыў.

КАНВЕЕР ПАСКАРАЕ БЕГ

На новы рытм работы перайшоў галоўны канвеер Мінскага трактарнага завода. Менш трох мінут затрачваюць цяпер зборшчыкі на выпуск кожнай машыны. Паскарэнне дасягнута за кошт тэхнічнага перааснашчэння нарыхтоўчай вытворчасці і скарачэння ў сувязі з гэтым тэхналагічнага цыкла ў ліцейных цэхах. Іх прадукцыя стала хутчэй паступаць на далейшую апрацоўку і зборку.

Прадпрыемства вядзе буйнамаштабную рэканструкцыю, канчаткова мэта якой — значна павялічыць у 1984 годзе выпуск больш магутных і камфартабельных трактароў МТЗ-80/82 і адначасова паскорыць серыйную вытворчасць стосільных энэрганасычаных машын.

МЕЛЯРАЦЫЯ

АГІНСКІ КАНАЛ

Агінскі канал, пракладзены на Палессі каля двухсот год назад і амаль поўнасю разбураны ў час другой сусветнай вайны, зноў у дзеянні. Меліяратары трэста «Пінскводбудмеханізацыя» паглыбілі і расшырылі рэчышча, узвалі на ім комплекс шлюзаў і іншых водарэгулюючых збудаванняў. Гэтыя работы выкананы ў сувязі з пераўладкаваннем меліяратыўнай сістэмы «Хварашчанскае балота», якая рэгулюе водны рэжым урадлівых тарфянікаў на тэрыторыі пяці гаспадарак Івацэвіцкага і Пінскага раёнаў. Механізатары на плошчы амаль 5 200 гектараў заклалі ганчарныя дрэнаж, утраты паменшылі працягласць адкрытай асушальнай сеткі. Пабудавана каля 150 труб-рэгулятараў, труб-пераездаў, мастоў. Створана 15-гектарнае вадасховішча, злучанае шлюзамі з Агінскім каналам. Сабраныя тут веснавыя воды будуць выкарыстоўвацца для арашэння ў засушлівыя перыяды.

Зараз рамонт устарэлых меліяратыўных сістэм вядзецца ў Ганцавіцкім, Лунінецкім, Пінскім і іншых раёнах Палесся.

СЕЛЬСКІЯ НАВІНЫ

ЛАЗЕР — САЮЗНІК ХЛЕБАРобаУ

Насенне ячменю, апрацаванае прамем лазера, упершыню сёлета пасялі хлебаробы калгаса «Савецкая Беларусь» Ушацкага раёна. У выніку лабараторных доследаў спецыялісты гаспадаркі пераканаліся: «загартаваныя» рукаворным прамем зярняты даюць усходы раней і дружнай, чым звычайныя. Перадпасаўнае абпраменьванне павялічвае жыццёвую сілу насення, энергію яго прарастання, павышае ўстойлівасць раслін да хваробаў і значную прыбыўку ўраджаю — на 4—6 цэнтнераў з гектара.

Аўтаматычныя лазерныя ўстаноўкі для апрацоўкі пасяўнога матэрыялу перад пратручваннем выкарысталі гаспадаркі Полацкага, Аршанскага, Глыбоцкага і шэрагу іншых раёнаў Віцебскай вобласці.

Механізаваныя звені племзавода «Бярозкі» Гомельскага раёна пачалі пасадку ранняй сартоў бульбы. У глебу высаджваюцца яравізаваныя клубні. Гэта забяспечыць хутчэйшае паспяванне бульбы.

НА ЗДЫМКУ: ідзе пасадка.

КАНКРЭТНЫ КЛОПАТ ПРА КАНКРЭТНАГА ЧАЛАВЕКА

ГЭТА І ЁСЦЬ САЦЫЯЛІЗМ

Кожны дзень радыё, тэлебачанне, газеты прыносяць нам весткі: дзесьці на Гомельшчыне, Магілёўшчыне ці ў іншай вобласці пабудаваны новы пясчак, у вёсцы — майстэрня, дом быту, Палац культуры... Няма ніводнага кутка рэспублікі, дзе б ні паляпшалася жыццё сялян.

Перамога сацыялістычнай рэвалюцыі, калгасны лад карэнным чынам змянілі сацыяльна-эканамічнае і духоўнае аблічча беларускай вёскі.

Замест сахі і драўлянага плуга, якіх налічвалася да рэвалюцыі шэсцьсот тысяч, з'явіліся машыны. Цяпер у БССР на кожную гаспадарку ў сярэднім прыпадае больш чым 30 трактароў, 10 збожжаўборачных камбайнаў, звыш 15 грузавых аўтамабіляў і многа іншай высокапрадукцыйнай тэхнікі. Яна самым істотным чынам змяніла працу, зрабіла яе больш эфектыўнай, што, у сваю чаргу, абумовіла хуткі рост рэальных даходаў сельскіх жыхароў. У многім гэтаму садзейнічала таксама ўвядзенне гарантыванай аплаты працы ў калгасах і адзінай сістэмы пенсійнага і сацыяльнага забеспячэння. Цяпер узровень рэальных даходаў калгаснікаў ушчыльную наблізіўся да ўзроўню рэальных даходаў рабочых і служачых у разліку на члена сям'і. У адзінаццатай пяцігодцы намечаны апырэджавачы рост аплаты працы ў калгасах. Калі заробочная плата рабочых і служачых павялічыцца на 13—16 працэнтаў, то аплата працы калгаснікаў — на 20—22 працэнта.

Растуць рэальныя даходы — павялічваецца пакупная здольнасць сельскага насельніцтва. Але калі зусім нядаўна вясковец, як правіла, ездзіў за большасцю тавараў у горад, то сёння да яго паслуг магазіны і цэлыя гандлёвыя комплексы, пабудаваныя непасрэдна ў калгасах і саўгасах.

Адзін з такіх комплексаў, напрыклад, уведзены нядаўна ў строй у саўгасе «Брэсцкі». У складзе комплексу — магазіны «Прадтавары», «Прамтавары», «Кулінарыя», кафэ і бар. Усе яны абсталяваны навейшай гандлёвай тэхнікай. Магазіны працуюць па метаду самаабслугоўвання. Шырока выкарыстоўваецца продаж у крэдыт, гандаль па папярэднім заказу, базары і кірмашы, выезды на месцы работы сельскай працаўнікоў. Апошнім часам асабліва павысіўся попыт на мэблю, фарфора-фаянсавы посуд, метацыклы, аўтамабілі, халадзільнікі, радыёпрыёмнікі, тэлевізары, магнітафоны.

Але сацыяльны прагрэс у савецкім грамадстве не зводзіцца толькі да павелічэння спажывання матэрыяльных дабраў, а азначае і развіццё чалавека як творчай асобы, для якой не менш важныя духоўныя каштоўнасці. Таму курс партыі на павышэнне народнага дабрабыту ахоплівае ўсе бакі жыцця людзей — умовы працы і быту, культуру і адпачынак, асавету, ахову здароўя і многае іншае.

Асабліва шмат зроблена ў гэтым напрамку для працаўнікоў вёскі пасля сакавіцкага (1965 года) Пленума ЦК КПСС. За тры апошнія пяцігодкі ў БССР узведзена 21,2 мільёна квадратных метраў жылля для працаўнікоў сельскай гаспадаркі, клубы і Дамоў культуры — на 287,6 тысячы месц, школ — на 443,1 тысячы вучняў, дзіцячых садоў і ясляў амаль для 61 тысячы дзяцей. Толькі за гады адсяткавалі 111 тысяч насаселляў, прынялі вучняў 345 новых агульнаадукацыйных школ, пабудавана больш за

дзвесце камбінатаў бытавога абслугоўвання, газіфікавана 436,6 тысячы кватэр, пракладзена 5 300 кіламетраў дарог з цвёрдым пакрыццём.

Дзякуючы ўсяму гэтаму, у самых розных кутках рэспублікі радуецца вока патанаючыя ў зеляніне дытоўныя пабудовы, прыгожыя дамы. А калі дзядзеца зайсці ў такі дом, то адразу звяртаеш увагу на адрозненне яго планіроўкі і абстаноўкі ад прастай сялянскай хаты. Іншымі становяцца і ўмовы працы беларускіх сялян. Наўрад ці цяпер здзівіш каго-небудзь з іх светлымі майстэрнямі, чыстымі і цёплымі фермамі, складанымі механізмамі. Таму калі мы сёння гаворым пра калгас або саўгас — «звычайны», то маем на ўвазе не толькі яго вытворчыя поспехі, якія не вышэй і не ніжэй, чым у іншых гаспадарках, але і тое, што тут шырока вядзецца жыллёвае і культурна-бытавое будаўніцтва, з году ў год паляпшаюцца ўмовы жыцця і працы сельскіх працаўнікоў.

Да такіх звычайных гаспадарак адносіцца, напрыклад, калгас «Шлях Леніна» Круглянскага раёна, дзе для многіх сям'яў пабудаваны жыллыя дамы прысядзібнага тыпу з усімі выгодамі і прыбудовамі, неабходнымі ў вёсцы. Пачата будаўніцтва добраўпарадкаванага пасёлка на 110 кватэр. У кожнай з іх будзе водаправод, газ, электрычнасць, радыё. Ёсць у калгасе выдатны інтэрнат гасцінічнага тыпу, добры клуб, дзіцячы сад. Заканчваецца будаўніцтва новага будынка сярэдняй школы і гандлёвага цэнтра. Асабліва ўвага ўдзелена стварэнню спрыяльных умоў працы і адпачынку. Механізатары, скажам, могуць пасля працы памыцца ў фінскай лазні з плавальным басейнам або прыняць душ. І гэта ў вёсках, дзе яшчэ ў недалёкім мінулым людзі мыліся ў ночвах. Душавыя з парылкай ёсць і на жывёлагадоўчых фермах. Абсталяваны там і пакоі адпачынку з тэлевізарам, газетамі і часопісамі, настольнымі гульнямі. Што не менш важна — стала блізкай да індустрыяльнай праца жывёлагадоўчы. Апошнімі гадамі ў калгасе рэканструюваны ўсе фермы. Механізаваны найбольш працаёмкія працэсы: раздача кармоў, даенне, выдаленне гною. З пераходам на даўжыклічную працу рабочы дзень дзяркі цяпер працягваецца восем гадзін.

А вось другая звычайная гаспадарка — саўгас «Новае Палессе» Салігорскага раёна. Праўда, у яго ёсць адна асаблівае — ён створаны на адваяваных у балот землях. Але гэта не перашкодзіла таму, што ўсе сям'і працаўнікоў саўгаса размешчаны ў 224 добраўпарадкаваных кватэрах гарадскога тыпу. Да паслуг жыхароў — водаправод, газ, ацяпленне. Пабудаваны Дом культуры з гледзельнай залай на 200 месцаў, камбінат бытавога абслугоўвання, гандлёвы цэнтр, абсталяваная зона адпачынку са штучнымі вадаёмамі, каля школы — стадыён і цір. Уведзены ў строй дзіцячы сад на 90 месцаў, які будзе расшыраны да 140 месцаў.

Пэралік гаспадарак, дзе створаны падобныя, а часам і лепшыя ўмовы для жыцця і працы, можна працягваць — гэта калгас «Прагрэс» Гродзенскага раёна, саўгас «Сялюты» Віцебскай вобласці, калгас «Чырвоная змена» Любанскага раёна і многія іншыя. Але галоўнае тут тое, што ўсе гэтыя перамены ў працы і быце сельскіх працаўнікоў цалкам заканамерныя і ўвогуле нікога ў нашай краіне ім не здзівіш, паколькі задавальненне пат-

рэб савецкіх людзей, дзе б яны ні жылі — у горадзе ці вёсцы, канкрэтны клопат пра канкрэтнага чалавека ўведзены ў нас у ранг дзяржаўнай палітыкі. Яшчэ ў першыя гады Савецкай улады У. І. Ленін пісаў: «... калі з усіх бакоў мы бачым новыя запатрабаванні, мы гаворым: гэта так і павінна быць, гэта і ёсць сацыялізм, калі кожны жадае палепшыць сваё становішча, калі ўсе хочуць добра жыць».

Яшчэ адна прыкмета часу — адкрыццё ў многіх гаспадарках гадсобных прадпрыемстваў па прамысловай перапрацоўцы гародніны, фруктаў, дзікарослых пладоў. Дадатковыя даходы дазваляюць калгасам і саўгасам набываць больш тэхнікі, шырэй праводзіць меліярацыйныя работы і ажыццяўляць капітальнае будаўніцтва жылых і культурна-бытавых аб'ектаў, змякчаць адмоўныя вынікі сезоннасці сельскагаспадарчай працы.

Прыкладам удалага спалучэння падсобнага прадпрыемства з развіццём сельскагаспадарчай вытворчасці можа служыць калгас «Зара» Баранавіцкага раёна, дзе на базе мясцовай сыравіны робяць грыбні і агароднінныя кансервы, бярозавы і фруктовыя сокі. Выпускаемая калгасам прадукцыя карыстаецца ў насельніцтва вялікім попытам і рэалізуецца праз арганізацыі дзяржаўнага гандлю і спажывецкай кааперацыі. На атрыманыя даходы былі пабудаваны Дом культуры, жылы дом для спецыялістаў, лазня, складскія памяшканні, папоўнены кніжны фонд мясцовай бібліятэкі.

Зразумела, ёсць яшчэ свае праблемы і на вёсцы. Далёка не ўсюды вырашаны задачы паляпшэння працы і быту, духоўнага развіцця сельскіх жыхароў.

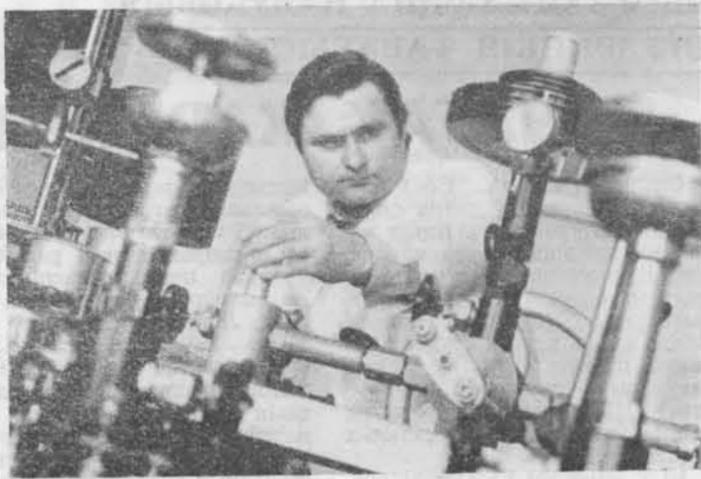
Аб недахопах, у прыватнасці, гаварыў у сваім выступленні Генеральны сакратар ЦК КПСС Ю. У. Андропаў на нарадзе сакратароў ЦК кампартый саюзных рэспублік, крайкомаў і абкомаў партыі, якая адбылася сёлета 18 красавіка. Адзначалася, што не ўсе калгасы і саўгасы, напрыклад, забяспечаны пастаяннымі кадрамі. Патрабуецца значна больш будаваць жылля, школ, прафесійных вучылішчаў і іншых аб'ектаў культурна-бытавога прызначэння. Ёсць яшчэ хібы ў выкарыстанні ў сельскай гаспадарцы дасягненняў навукі і тэхнікі, арганізацыі вытворчасці і стымуляванні працы сялян.

На ліквідацыю гэтых недахопаў дзяржава выдзеліла вялікія капіталаўкладанні. Немалая ўвага надаецца новым органам кіравання — аграпрамысловым аб'яднанням.

Харчовая праграма, у якой прадугледжана комплекснае, дынамічнае і збалансаванае развіццё ўсіх галін сельскагаспадарчай вытворчасці і прамысловасці, забяспечыць яшчэ лепшае аснашчэнне вёскі машынамі, угнаеннямі, будаўнічымі матэрыяламі, а таксама будзе ажыццяўлена грандыёзная сістэма мерапрыемстваў па паскоранаму паляпшэнню ўмоў працы.

Ажыццяўленне Харчовай праграмы прывядзе таксама да стварэння максімальна зручных умоў працы і адпачынку жыхарам вёскі, дазволіць канчаткова знішчыць розніцу ў сацыяльным становішчы рабочага і селяніна, сатрэ грамадска-эканамічныя адрозненні паміж горадам і вёскай.

Аляксандр ШЫМКО,
кандыдат эканамічных навук.

Беларускі рэспубліканскі цэнтр па метралогіі і стандартызацыі выконвае вялікую навуковую, метадычную і вытворчую работу. Ён забяспечвае практычнае ўкараненне ў народную гаспадарку рэспублікі навукова-даследчых распрацовак у сферы стандартызацыі, метралогіі і кіравання якасцю прадукцыі, вядзе дзяржаўны нагляд за ўкараненнем стандартаў, тэхнічных умоў і г. д. Метралагічны кантроль з'яўляецца адным са сродкаў павышэння эфектыўнасці вытворчасці, важнейшым рэзервам росту прадукцыйнасці працы, паляпшэння якасці прадукцыі. Калектыву цэнтра забяспечвае адзінства і дакладнасць вымярэнняў, удасканальвае іх метады, праводзіць дзяржаўныя выпрабаванні сродкаў вымярэнняў, тавараў народнага спажывання і харчовых прадуктаў, а таксама вядзе дзяржаўны нагляд за станам і выкарыстаннем вымяральных тэхнікі. НА ЗДЫМКАХ: начальнік сектара ціскаў Р. ПАПКО за адладкай цэплатэхнічнага абсталявання; інжынер Н. МАЗАНІК праводзіць праверку ўзорных

дэфармацыйных манометраў; інжынеры В. АЛЯКСЕЕВА і Л. ІВАНОВА за выпрабаваннем харчовых і сельскагаспадарчых прадуктаў. Фота Г. УСЛАВА.

У ПРАЕКЦЕ—ПАЛАЦ РЭСПУБЛІКІ

Некалькі гадоў працягвалася ў інстытуце «Мінскпраект» работа над праектам Палаца культуры рэспублікі. І вось яна завершана, зроблены макет унікальнага збудавання, якое праз некалькі гадоў узнімецца на Цэнтральнай плошчы сталіцы Беларусі.

Велічны, арыгінальнай архітэктуры рознапавярховы будынак Палаца стане цэнтрам грамадскага і культурнага жыцця Мінска і ўсёй рэспублікі. Тут будуць праходзіць з'езды партыі і камсамолаў, сходны працоўных, нарады, сімпозіумы, кангрэсы.

— Палац праектаваўся з улікам апошніх дасягненняў навукі і тэхнікі, — расказвае галоўны архітэктар інстытута У. Крывашэў. — Ён будзе мець дзве гледзельныя залы: вялікую — на 2 800 месц і малую — на 700. Залы мнагаярусныя, і нягледзячы на вялікую іх змяшчальнасць, найбольшая аддаленасць месц гледачоў ад сцэны не перавысіць 30 метраў. Крэслы ўстаноўлены амфітэатрам, і сцэнічнае дзеянне можна перанесці ў цэнтр галоўнай залы.

Залы і ўсе іншыя памяшканні будуць абсталяваны сучаснымі тэхнічнымі сродкамі. Крэслы ў залах забяспечаны прыстасаваннямі для сінхроннага перакладу выступлення прамоўцы на сем замежных моў. Навейшым абсталяваннем будзе аснашчаны прэс-цэнтр.

У Палацы культуры Беларусі размесцяцца таксама танцавальная і выставачная залы, рэстаранна-банкетны блок, некалькі малых плянарных залаў і клубных памяшканняў.

Палац культуры — цэлы архітэктурны комплекс, які ўпрыгожыць цэнтр горада. Такіх збудаванняў яшчэ няма ў Мінску. На дзесяткі метраў узнімацца ўгору светамузычныя фантаны. Галоўны фасад будынка ўявіць Дзяржаўны герб БССР, там будзе ўстаноўлена арыгінальная металічная эмблема. Перад уваходам плануецца ўстанавіць манумент у гонар Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі.

В. ФЕРАНЦ.

ЧЫМ ЗАЙМАЮЦА НАВУКОВЫЯ СТУДЭНЦІЯ ТАВАРЫСТВЫ

ПАЧАТАК КАР'ЕРЫ

Студэнт і навука... Спалучэнне гэтых паняццяў даўно стала для нас натуральным. Нават мала каго здзівіць і паведамленне, што пяцікурснік тэхнічнага інстытута абараніў кандыдацкую дысертацыю (бывае і такое). Сёння амаль кожны студэнт Беларускай прымае ўдзел у рабоце навуковых студэнцкіх таварыстваў (НСТ), якія створаны ва ўсіх вышэйшых навучальных установах.

НСТ Мінскага радыётэхнічнага інстытута — адно з самых буйных. Нарадзілася яно ў 1965 годзе. Таварыства хутка расло, згуртавала вакол сябе здольную творчую моладзь, тых, каго неадольна прыцягвала да сябе рамантыка навуковага пошуку. У той год яно налічвала толькі сто дваццаць чалавек. Цяпер дзевяць з кожных дзесяці студэнтаў вядуць навуковыя даследаванні і распрацоўкі ў лабараторыях інстытута, на прадпрыемствах і ў навукова-даследчых установах беларускай сталіцы.

Штогод вясной студэнты — члены НСТ збіраюцца на навукова-тэхнічную канферэнцыю, каб далажыць пра вынікі сваёй дзейнасці. Калі на першай канферэнцыі ў 1965 годзе было прачытана ўсяго 17 дакладаў, дык сёння — 1103 навуковыя работы.

Ужо стала традыцыяй да Дня радыё, які адзначаецца ў Савецкім Саюзе 7 мая, наладжваць інстытуцкую выстаўку студэнцкіх даследна-канструктарскіх работ. Больш 200 распрацовак дэманструецца на ёй. Многія з іх адзначаны медалямі і граматамі выставак дасягненняў народнай гаспадаркі (ВДНГ) СССР і БССР. Створаныя пры ўдзеле студэнтаў прыборы і прыстасаванні дэманстраваліся таксама і на міжнародных выстаўках у Венгрыі і Югаславіі, дзе атрымалі высокую ацэнку.

У студэнтаў ёсць усе магчымасці, каб займацца навукай: больш трыццаці галіновых і праблемных лабараторыяў, вялікае канструктарскае бюро, вылічальны цэнтр. Усё гэта цалкам утрымліваецца за кошт інстытута. З яго касы аплачваюцца і кансультацыі вядучых спецыялістаў у розных галінах навукі і тэхнікі. Але інстытут не ў страце: штогод у рамках НСТ праводзяцца навукова-даследчыя распрацоўкі на сотні тысяч рублёў і частка гэтых сродкаў ідзе на рахунак інстытута.

Адна з форм сувязі нашага

інстытута з вытворчасцю — спецыяльныя дагаворы творчага супрацоўніцтва з вядучымі мінскімі прадпрыемствамі радыёэлектроннай прамысловасці, такімі, як вытворчыя аб'яднанні імя У. І. Леніна, «Інтэграл» і іншыя.

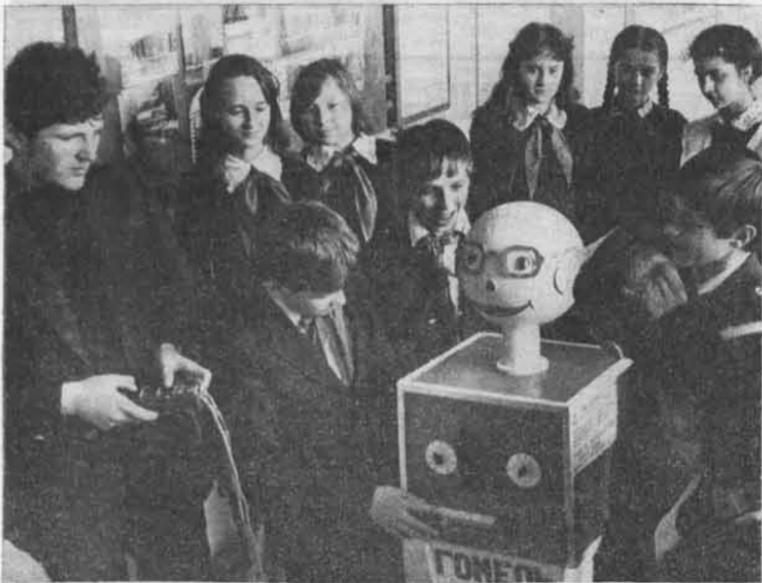
Наколькі плённа працуюць нашы выхаванцы, сведчаць хаця б такія факты: прыборы для аўтаматычнага пошуку няспраўнасцей у калярных тэлевізарах, створаныя ў студэнцкім канструктарскім бюро, неўзабаве пойдучы ў серыйную вытворчасць; або распрацоўкі сістэмы збору і адлюстравання інфармацыі тэлефонных размеркавальных шафаў сёння ўкараняюцца на адным з тэлефонных вузлаў Мінска.

Што дае работа ў НСТ самім студэнтам у матэрыяльным сэнсе? Скажам, да прыкладу, пра тых, хто супрацоўнічае з вытворчым аб'яднаннем «Гарызонт». Па-першае, пасля выканання вызначаных задач ім выплацілі суму, якая была прадугледжана дагаворам. У сярэднім гэта прыкладна па 35—45 рублёў у месяц (плюс яшчэ і стывендыя). Акрамя таго, студэнтам налічваюцца пэўныя працэнты з сумы эканоміі, якую атрымлівае прадпрыемства.

Важна тут і другое: ужо раз, за год, два, тры да заканчэння інстытута, для гэтых студэнтаў практычна вырашана пытанне будучага размеркавання — іх напэўна запрасяць працаваць на «Гарызонт». Безумоўна, іншыя выпускнікі без месца таксама не застаюцца. Але ў першых большыя перавагі. Ім не трэба марнаваць час на адаптацыю ў новым калектыве, яны там ужо, што называецца, «свае». Маладыя спецыялісты змогуць адразу ўключыцца ў работу, хутчэй пойдучы па службовай лесвіцы. Многім выпускнікам, якія найбольш плённа займаліся навукай у студэнцкія гады, выдаецца «Дыплом НСТ» — своеасаблівае рэкамендацыя для працы ўчобы ў аспірантуры.

Але гэтыя, калі можна так сказаць, прывілеі не галоўнае для члена НСТ. Магчымасць непасрэдна сваімі рукамі стварыць нешта новае, дагэтуль невядомае — запаветная мара, бадай, кожнага, хто робіць першы крок у навуцы.

Валентын МУРАВЕЎ,
прадэктар МРТІ па навуковай
рабоче, доктар тэхнічных
навук.

«Мяне завуць РОМ. Я магу адгадаць лічбы. Задумайце любую...» — так пачынае размаўляць са школьнікамі робот-матэматык, зманціраваны юнымі фізікамі вучнёўскага канструктарскага бюро гомельскай сярэдняй школы № 30. Пад кіраўніцтвам заслужанага настаўніка дзесюблінкі Святланы Багдановіч вучні сканструявалі і вырабілі дзеючую мадэль планетахода і касмічны тэлескоп, электрыфікаваную карту зорнага неба і экзаменатар па фізіцы, мадэль атамнага дырыжабля і пажарнага зоркалёта. Работы юных фізікаў экспанаваліся на ВДНГ СССР і ўдасцены бронзавага медаля выстаўкі.

НА ЗДЫМКУ: робот-матэматык РОМ «гутарыць» са школьнікамі.

Фота І. ЮДАША.

ВСЕ МЫ, прежде чем стать взрослыми, готовим себя к самостоятельной жизни. Для одних этот процесс длится начиная с детского сада и заканчивается университетом или институтом, у других он короче. Но каким бы он ни был по продолжительности, истинно гуманное общество обязано обеспечить каждому равные условия для жизненного старта. И в первую очередь для той части молодежи, которая в силу разных причин менее обеспечена.

Сейчас в СССР 60 процентов всех семей состоит из двух-трех человек. Остальные — это семьи с двумя-тремя детьми. Наконец, насчитывается 2,1 миллиона многодетных семей.

Совершенно очевидно, что одинаковый заработок, разделенный на семью, где один ребенок, и на семью, где их несколько, приводит к перепадам в уровнях душевого дохода. Однако различия в эконо-

На обучение студента в высшей школе государство тратит 1 000 рублей в год. Более того, студенты получают стипендию и обеспечиваются общежитием, плата за пользование которым составляет очень маленькую, прямо-таки символическую величину — около 2 рублей в месяц. Столовые и буфеты учебных заведений снабжаются продуктами со скидкой с государственных розничных цен.

Однако чтобы попасть в число студентов, существует лишь один путь: нужно успешно выдержать вступительные экзамены и конкурс. В 1981 году, например, среднее общее образование получили 5 миллионов человек, а в высшие учебные заведения было принято 1,1 миллиона. Многие отсеяло строгое сито приемных экзаменов. Густота этого сита не имеет, однако, никакого отношения к экономическому или социальному положению абитуриентов, желающих поступить в вуз.

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ГАРАНТИИ РАВНОГО ЖИЗНЕННОГО СТАРТА

СОЦИАЛЬНЫЕ БЛАГА—МОЛОДЫМ

мическом положении семей не должны сказываться на развитии подрастающего поколения. Следуя такой политике, социальное общество создало экономические механизмы, цель которых — в максимально возможной степени выравнять различия в уровне жизни детей и юношества, помочь преодолеть силу «экономической наследственности», создать для всех молодых людей примерно одинаковые условия для начала их жизненного пути.

Экономической основой такого рода политики служат общественные фонды потребления, создаваемые в основном за счет отчислений от доходов промышленных предприятий и хозяйств. В 1981 году выплаты и льготы, полученные населением из этих фондов, составили 122 миллиарда рублей, или 452 рубля в расчете на каждого человека.

Средства из этих фондов, будучи добавленными к заработной плате рабочих и служащих, увеличивают последнюю в среднем на 38 процентов. Основной потребитель общественных фондов — подрастающее поколение и люди пожилого возраста, т. е. те социальные слои населения, благополучие которых еще или уже не связано с доходами по труду.

Социальные и экономические блага из этих фондов поступают к молодым потребителям разными путями. Наиболее распространенной формой является бесплатность или льготные условия пользования услугами. В меньшей степени общественные фонды распределяются в виде прямых денежных выплат.

Разумеется, лучшее средство для того, чтобы поставить всех молодых людей, готовящихся к самостоятельной жизни, в равные экономические условия, — сделать их потребление в основном бесплатным. Советское государство, беря на себя расходы по образованию, медицинскому обслуживанию, детскому дошкольному воспитанию, содержанию учреждений культуры и организации отдыха, тем самым делает общедоступной сферу духовного и физического развития молодежи.

Особой заботой общества окружено раннее детство — решающий период в развитии личности человека. Для этого в СССР создана система детских яслей и садов. Ею охвачены практически все дети в городах и значительная часть на селе — 15 миллионов малышей. На содержание одного ребенка в детском саду государство доплачивает в среднем 400 рублей в год (примерно 80 процентов полной стоимости). Это в 2,2 раза больше, нежели расходы государства на обучение школьника в средней школе. И понятно почему: в детском саду ребенка не только учат, здесь создана вся система жизнеобеспечения малыша. Это стоит дорого, но это доступно всем.

В современных условиях уровень подготовки к жизни определяется не столько количеством лет образования, сколько его качеством. Социологи США справедливо подчеркивают, что обучение школьника в элитарном частном (и, конечно, платном) колледже дает юноше значительную фору по сравнению с его сверстниками из бедных семей, окончившими обычную, финансируемую государством общеобразовательную школу. Социальное неравенство между ними с каждым годом становится глубже.

Проблема качества образования в СССР решается принципиально иным способом. Помимо обычных общеобразовательных школ в стране создана сеть специализированных: физико-математических, биологических, филологических и др. Однако все эти «элитарные» школы, само собой разумеется, бесплатны, и принимаются туда детей исходя из одного-единственного критерия — их способностей.

А какова судьба тех, кто в вуз не прошел? Многие из них поступили в средние специальные учебные заведения, профессионально-технические училища (ПТУ) или приобрели рабочую профессию посредством различных форм курсового обучения непосредственно на производстве. Причем в ПТУ учащиеся находятся на полном государственном обеспечении, а при обучении на производстве будущим рабочим выплачивается заработная плата из расчета средней.

Созданы условия и для того, чтобы молодые люди могли одновременно работать и учиться в высшем учебном заведении. Достаточно сказать, что около 43 процентов всех студентов — это рабочие и служащие, которые одновременно трудятся и учатся на вечернем или заочном отделении вуза. Им предоставляются специальные отпуска для подготовки и сдачи экзаменов с сохранением среднего заработка.

Однако еще до того, как молодые люди примут конкретное решение, кем быть, какую профессию избрать, где работать, плановики уже определяют потребность народного хозяйства в тех или иных рабочих, разрабатывают на этой основе структуру образования и выделяют необходимый объем капитальных вложений на создание новых рабочих мест. Такого рода плановые решения обычно принимаются на 5—10 лет вперед. Так что пока юноши и девушки заняты своими повседневными школьными делами, государство для них готовит соответствующие рабочие места, в том числе и для учащихся средних специальных и высших учебных заведений.

Так, в 1981 году в СССР различными видами обучения было охвачено более 100 миллионов человек: в общеобразовательных школах обучалось 44,3 миллиона, в профессионально-технических учебных заведениях — 4,1 миллиона, в средних специальных учебных заведениях — 4,6 миллиона человек.

С другой стороны, план экономического и социального развития СССР на 1981—1985 годы и на период до 1990 года предусматривает такое развитие производственного потенциала страны, что все эти миллионы людей будут обеспечены работой. В этом — основная экономическая гарантия равного жизненного старта молодежи.

Другая важная гарантия — помощь молодым семьям. Главное — обеспечить их квартирой и материально помочь при рождении ребенка. В структуре вводимого государством в строй жилищного фонда расширяется удельный вес небольших (одно-, двухкомнатных) квартир, предназначенных для новых семей. Квартиры предоставляются бесплатно, а квартирная плата составляет не более 3—5 процентов расходов семьи. Наряду с этим существует кооперативное жилищное строительство. При вступлении в такой кооператив молодая семья получает от государства кредит под 0,5 процента годовых отчислений. В сельской местности размер кредита на постройку дома для молодых семей достигает 90 процентов. В дальнейшем, после выплаты 50 процентов, вторая половина ссуды погашается государством или хозяйством, где трудятся молодые супруги. Широко распространена также практика кредитования молодых семей при покупке мебели, крупной живности для личного подсобного хозяйства.

При рождении ребенка матери выплачивается единовременное пособие. Для ухода за новорожденным предоставляется оплачиваемый отпуск. В данном случае государство заботится уже о двух поколениях молодых людей.

Альгимантас ЛЕБЕДИНСКАС.

The Truth About The Talks

THE GEOGRAPHICAL FACTOR

Arguing the above position, Andrei Gromyko called attention, in particular, to the geographical factor shaping up in favour of the USA and to the detriment of the USSR:

— Soviet medium-range weapons in Europe cannot reach the territory of the USA, whereas the American weapons which are intended for deployment in Europe can reach the territory of the USSR;

— The flight time of an American missile from West European territory to Soviet territory is six-seven times shorter than the flight time of a missile from the territory of the USSR to the USA.

WHY THE USSR NEEDS MISSILES IN ASIA

Touching on the Soviet Union's proposal to withdraw part of the missiles from Europe to Asia, if an agreement were reached, Andrei Gromyko said:

These missiles present no threat to the countries of Europe. The Soviet Union needs them to ensure its own security. After all, the ring of American military bases encircling the Soviet Union is well known. Japan and its surrounding waters are stuffed with nuclear weapons and the corresponding carriers. The island of Okinawa is a huge nuclear weapons base. South Korea is a complex of nuclear weapons bases. The Indian Ocean,

IF THE POSITION OF THE UNITED STATES WILL BE SUCH AS WAS ANNOUNCED BY THE PRESIDENT, THERE ARE NO CHANCES OF AN AGREEMENT.

ANDREI GROMYKO STATED THIS IN CONNECTION WITH THE SOVIET-AMERICAN TALKS IN GENEVA ON MEDIUM-RANGE NUCLEAR WEAPONS.

SPEAKING AT A PRESS CONFERENCE IN MOSCOW, FIRST VICE-CHAIRMAN OF THE USSR COUNCIL OF MINISTERS AND MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS OF THE USSR, EMPHASIZED THAT PRESIDENT REAGAN'S «INTERMEDIATE OPTION» IS UNACCEPTABLE FOR THE FOLLOWING REASONS:

● First, it leaves out the British and French medium-range weapons, including 162 missiles.

● Second, it leaves out many hundreds of American aircraft carrying nuclear weapons, based in Western Europe and on aircraft carriers.

● Third, Soviet medium-range missiles would be subject to elimination in the Asian part of

the USSR as well, although they are in no way related to Europe.

On the whole, Andrei Gromyko pointed out, whereas today NATO has a 50 per cent superiority in medium-range nuclear charges in Europe, if the «intermediate option», as the President called it, were realized, NATO would have almost 150 per cent more such charges than the Soviet Union has.

especially the Diego Garcia base, is stuffed with nuclear weapons which could reach the Soviet Union. The Persian Gulf and its adjoining waters are stuffed with nuclear weapons. All these weapons can reach Soviet territory. Moreover, all these weapons together cover the whole of Siberia, the whole of the Asian part of the Soviet Union, even its northernmost part—the Taimyr Peninsula.

The question is of medium-range weapons alone, Andrei

Gromyko stressed. Account is not taken here of the American strategic weapons which exist and are sited in the above-mentioned areas.

The question is whether the Soviet Union has a right for defence purposes to have something to counterpose to these weapons. It has such a right.

THE CHIEF PRINCIPLE

Our policy in questions of both medium-range weapons

and strategic weapons, if we go beyond the framework of Europe, is at all costs to preserve the principle of equality and equal security, which has taken shape over the course of many years, Andrei Gromyko emphasized.

The policy of the USA is aimed at violating, destroying this principle. We shall do everything — whether or not there is an agreement — to preserve this

principle. Should it be violated as a result of the actions of the governments of the USA and other NATO countries, the Soviet Union would undoubtedly — no one should have any hesitations or doubts on this score — take steps to safeguard its legitimate interests and ensure that this principle continues to operate. And we will do this. For this we have enough material and intellectual capabilities — there must be no doubt about it.

ON THE STYLE OF PRESIDENTIAL SPEECHES

Andrei Gromyko pointed out that his press conference was a kind of a reply to the latest statements by the American President. In this connection, he noted the untenability of the claims of the American administration, notably, that in its policy it is guided by high moral values.

A state which is engaged in preparations for war, first and foremost nuclear war, cannot defend high moral values, said Andrei Gromyko.

These strong words, these invectives in which men in Washington indulge and love to indulge will not add to the possibilities for US foreign policy, they only indicate what decency threshold in the conduct of affairs with other states, especially with the Soviet Union, has now been adopted in Washington. Foreign affairs are not conducted in this way.

Letter of Patriarch Pimen to U. S. President Reagan

Pimen, Patriarch of Moscow and All Russia, sent an open letter to the US President Reagan. It states in part:

I am deeply shocked and sincerely distressed with your recent public address at the 41st annual convention of the National Association of Evangelicals of the United States of America. Let me be frank with you.

It is with bitterness and grief in my heart that I read your belligerent calls which sow the seeds of hatred and hostility against my Motherland and threaten peace all over the world.

It is not me who should remind you, Mr. President, of one of the greatest commandments of God «Thou shalt not kill» (Ex. 20, 13). This commandment should be kept in the heart of every true Christian.

But you, Mr. President, teach war in your remarks. You teach war against my nation and my Motherland. Can one really be faithful to the commandment «thou shalt not kill» and at the same time speak about the possibility of a «limited nuclear war», about «total nuclear war», «first nuclear strike», «victory in a nuclear war» and other criminal and sinful conceptions. War, war, war... and where is the place for «thou shalt not kill», Mr. President?

I do not dare to think that you and your advisers are unaware of what you are doing, that you do not know that the nuclear weapons in our age, once set in action, can eliminate all living things on the Earth.

A word is also an action. And what sort of word is yours, Mr. President? Being a Christian, you felt free to call our country «an evil empire», the country with 280 million people, the country which had taken the full weight of the greatest battle against the fascist hordes, the

country which had never waged war against the United States and does not intend to lift up sword against it in future.

We bishops, clergy and laity of the Russian Orthodox Church enjoy full rights as citizens and patriots of our country. We wholeheartedly support the noble efforts of the Soviet state aimed at the prevention of a nuclear war, at the general and complete disarmament, and establishment of the principle of peaceful coexistence in the relations among all states without any distinction. With all our hearts we approve of the great peace-making actions of the Soviet state which promote the fulfilment of the Isaiah's prophecy. We, seek it too, and make our possible contribution into the cause of the triumph of peace. We highly appreciate the positive response on the part of the religious circles of the United States of America.

There is not a single person in our country benefitting from the production of lethal weapons, serving mammon. There is no one who wants to unleash war for the sake of the golden calf (3 kings, 28, 32). We Soviet citizens and patriots, want to live in peace and friendship with all peoples and states. And you, Mr. President, take a great sin upon your soul when you speak about a horrible Soviet threat. There has been no such threat. Mr. President, you did say many harsh, unjust and even insulting words about our Motherland. May the Lord be your Judge.

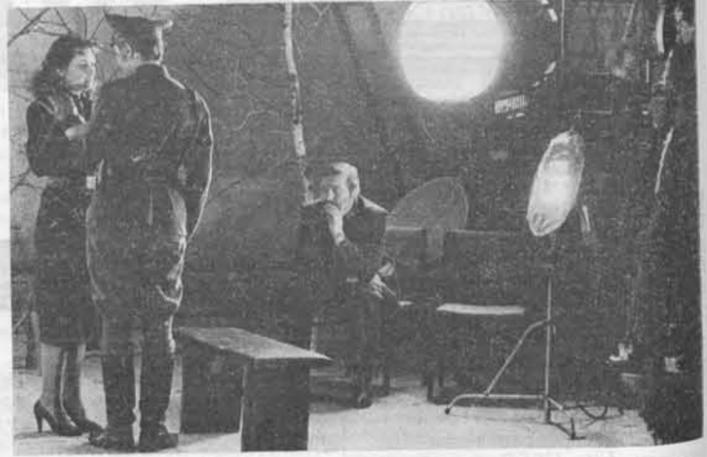
My Motherland does not harbour a grudge for anybody: there is an olive branch in her hands. You undoubtedly know how many peace proposals were put forward by my country, the proposals without any threat of war, but aimed at the good of the whole world. Unfortunately, your statements are of another, militaristic character.

Trade Unions of our republic pay much attention to preserving health of the working people. Millions of workers, peasants and employees rest every year in sanatoria of different types. Byelorussian Trade Unions build their sanatoria not only in our republic, but in different health resorts of the Soviet Union. One of them, sanatorium «Byelorussia», is in Lithuanian resort town Druskininkay.

On photos: Nurses of the sanatorium «Byelorussia» — Marina BET, Faina SHPILETSKAYA, Natalia PUZAKINA, Galina KOSTJUK, Aldona MARKELENE, Galina VYSOTSKAYA; master of water massage Ona MARTSINONITE; new hydropathic establishment in sanatorium «Byelorussia».

Photos by A. PEREHOD.

Цікавымі аб'яцаюць быць новыя работы беларускіх майстроў кіно. Карціну «Сад» здымае Віталій Чацверыкоў па сцэнарыю Віктара Казько і Фёдара Коне-

ва. Ігар Дабралюбаў рыхтуе да пастаноўкі фільм «Белыя росы», які раскажа пра беларускую вёску і яе праблемы. Вобраз беларускай жанчыны-

працаўніцы, якая ўвасабляе лепшыя якасці народнага характару, — у цэнтры сюжэта фільма «Канец бабінага лета», здымкі якога пачала рэжысёр Д. Ніжнікоўская.

НА ЗДЫМКАХ: рыхтуецца да здымкі літоўская актрыса Гражына БАЙКШТЫТЭ; народны артыст РСФСР Леў ДУРАЎ і заслужаны артыст РСФСР Міка-

лай КАРАЧАНЦАЎ на кінапробах фільма «Белыя росы»; здымаецца фільм «Справа для сапраўдных мужчын». Фота У. ШУБЫ.

[Заканчэнне. Пачатак у № 12—16].

Дзверы, расчыніўшыся, ледзьве не збілі яго з ног, Пятрок адхінуўся, і ў сенцы ўваліўся нехта вялізны, здалося, чамусьці касматы; на Петрака дыхнула моцным пахам гарэлкі, цыбулі і яшчэ нечым — чужым і агідным. Ён моўчкі стаяў за дзвярыма, а яны самі знайшлі дзверы ў хату і расчынілі іх — на сенцы пыхнула чырвоным святлом ад зыркага полымя з грубка, якую паліла Сцепаніда, і чацвёрта іх з тупатам, сапам, шорханнем мокрай адзежы ўвапхнуліся ў хату.

— Хазяін! — зноў раўнуў першы голасам, па якім Пятрок напружана стараўся здагадацца — хто? Але здагадацца ніяк не мог, мабыць, то былі незнаёмыя.

— Я тут, — сказаў ён з сянец.

— Хазяін, свету! Свету дай!

— Дык дзе ж цяпер свет? Нетуці свету. Во хіба з грубка...

— Дай з грубка! Лучыну зажгі!

Пятрок увайшоў у хату, якая адразу стала маленькай і цеснай, і прыткнуўся ля самага парога, ужо ведаючы пэўна, што добром для яго гэты начны прыход не скончыцца. Сцепаніда таропка прыладжвала на загнетцы даўгую лучынку з агнём на канцы. Яе святло мільготка бегала па чатырох грувацкіх, настырчаных постацях, што разваліста тупалі па хаце, азіралі сцены, абмацвалі штось у застоллі. Пятрок зноў паспрабаваў згледзець каго знаёмага, але не пазнаў нікога. Той пярэдні, што першы ўваліўся ў сенцы, як добра загарэлася лучынка, павернуў да яго насаты, аброслы залушчанай шчэцію твар.

— Хазяін!

— Ну хазяін. Ведама...

— Бандзіты заходзяць? Гавары быстра!

— Якія бандзіты? — не зразумеў Пятрок. — Ад нас во нядаўна немцы выехалі, считай, нядзелю стаялі...

Двое з захожых прыселі на лаву, трымаючы між калень вінтоўкі, двое засталіся на сярэдзіне хаты.

— Сала ёсць? — запытаўся насаты, і не паспеў Пятрок адказаць, як другі, што стаяў наперадзе, крутануўся да яго бокам, падставіўшы позірку левую, з белай павязкай, руку. «Ага, паліцаі, значыць», — здагадаўся Пятрок, які спярша нават не ведаў, як сябе з імі паводзіць, што гаварыць.

— Ды што ты да яго з салам! — нейкім прыемна адкрытым, са шчырасцю, голасам папракнуў паліцаі насатага і запытаўся з усмешкай: — Гарэлка ёсць?

— Адуць жа? Няма гарэлкі, — сказаў Пятрок раптам асіплым голасам. Насцярожаныя госці па-змоўніцку пераглынуліся.

— Эта ты брось зажимацца! Такой номер у нас не прайдзёт! — быў гатовы абурыцца насаты. — Стаў бутылку, а потым пасмотрым.

— Дык чэсна няма! Што я хлусіць буду, — стараючыся як мага больш шчыра і таму, мусіць, фальшыва, апраўдваўся Пятрок. Захожыя, відаць, ужо злавалі гэтую яго ненатуральнасць у голасе і яшчэ больш здзівіліся.

— Ты бачыў? — пасля нядоўгай замінкі сказаў паліцаі да насатага. — Адмаўляецца!

— Што, жыць надаела? А гэта ты нюхал?

Перш чым Пятрок што зразумеў, насаты тычнуў яму пад нос сцюдзёную, прасмярдзелую порахам рулю выхапленанага з-пад палы нагана.

— Самагону! Жыва!

— Дык але ж я не маю, — слаба стаяў на сваім Пятрок, хоць ужо ведаў, што ягоныя словы ім, што гарох да сцяны, — ім патрэбна была гарэлка.

— Якая вам гарэлка ад нас? — рап-

там загарачылася Сцепаніда, што дагэтуль моўчкі тулілася ў цяні каля грубка. — Дзе ён вам яе возьме?

— Гужу дык недзе ўзяў, — лагодна сказаў паліцаі з павязкай. — А нам шкадуе. Нядобра так. Не па-чэснаму.

— Якому Гужу? Хто гэта вам сказаў?

— Каландзёнак сказаў, — удакладніў паліцаі, і Пятрок здагадаўся: мусіць, то былі прыезджыя паліцаі з Крынкаў. Канешне, мост, мусіць, гатовы, цяпер будучы ездзіць і крынкаўскія, і вязнікоўскія, і яшчэ шмат якіх з далёкіх і блізкіх вёсак і ўсе заварочваць на Яхімоўшчыну — ведама ж, пад рукой, пры дарозе. І Пятрок аж жажнуўся з свае задумы:

— Знойдзем — палучыш пулю. За ашуканства, — паабяцаў паліцаі.

— А не найдзём — тожа прыстралім, как сабаку, — удакладніў насаты. — Так што харашэнька падумаі.

— Што ж, воля ваша, — паныла сказаў Пятрок і зразумеў, што выйсьця для яго не будзе. — Толькі няма гарэлкі.

Наступіла невялікая затрымка, паліцаі, відаць, чакалі, што прынясуць тыя, што пайшлі шарыць у істопцы. Сцепаніда мяняла лучыну на загнетцы, каб было трохі відаць у хаце, у якой віўся пластамі дым і дужа патыхала гарэлым. Пятрок вельмі баяўся, каб не падпалілі што ў істопцы ці дзе на падворку, бо

Але Сцепаніда залямантавала яшчэ гучней:

— Скуль я возьму вам, няма ў нас ніякай гарэлкі, каб вы сваіх жонак не бачылі, як мы тую гарэлку...

— Заткнісь! — раўнуў насаты, і паліцаі ўчэпіста схопілі Сцепаніду за рукі, размашыста штурхнулі ў сені. Там яна сцішана войкнула і раптам сціхла. «Ці не забілі?» — здрыгануўся ад страху Пятрок, які таксама ўжо развітаўся з жыццём.

— Так, считаем да трох! — аб'явіў насаты, зноў скіроўваючы на яго рулю нагана. — Даеш, нет? Раз... Імей в віду, я б'ю точно, без промаху. Два... Ну, даеш? Нет?

«Няўжо ты застрэліш, сабака? — думаў Пятрок, млосна пазіраючы на хісткаю рулю нагана, якая сноўдала ў паветры праз тры крокі ад яго. — Няўжо хопіць лютасці на забойства? Ці, можа, палюхаеш? Але каб хутчэй што-небудзь. Стреляць, дык страляй, чорт з табой, усё роўна, відаць, не суджана перажыць вайну, пабачыць дзяцей. Але хоць бы пачуць, як турнулі гэту напаўз», — разгублена думаў Пятрок, і дзве слязіны ціха паўзлі па ягоных даўно ўжо не голёных шчоках.

— Тры! — раўнуў урэшце насаты, і ў тое ж імгненне калючае чырвонае полымя ўдарыла Петраку ў твар, вушы забіле тугім коркам ад стрэлу, і праз момант ён не адразу зразумеў нават, што быццам жывы і стаіць, як стаяў — плячмі да прасценка. Толькі праз паўхвіліны скрозь густы звон увушшу да яго, бы здалёку, данесліся галасы паліцаі, тыя спрачталіся.

— Ды што з ім цацкацца, патроны псаваці! Бі ў лоб, і пайшлі!

— Не спысьці Я яго па часцы раздзелаю. Как бог чарапаху. Ну, так гдзе водка? Долга малчаць будзеш?

Пятрок ужо не адказаў — ён амаль што аглух і аслупянеў у безнадзейнай абьякавасці да сядзібы, жонкі і найперш да самога сябе, бо якіх сіл абараніць сябе ўжо не знаходзіў. Яны нешта там выранджаліся — адзін свяціў лучынкамі палачы іх пучкамі, дым густа валіў у хату і праз расчыненыя дзверы струменямі сплываў у сені; цені ад людзей крукастымі пачварамі хадзілі па сценах і столі: то пыхала, то аціхала полымя, лучынак, слепячы яго слязлівыя вочы, і высвечваючы насупраць каржакаватую постаць ягонага кіта з наганам.

— Гдзе водка? Гавары! Ах, малчыш! Новы стрэл грукнуў, здаецца, мацней за першы, дужа трэснула штосьці ў вуху, і Пятрок, не ўтрымаўшыся, паваліўся бокам на канец услона. Ён дужа ўдарыўся клубам, рукамі трапіў у штось гразкае на падлозе, дужа белела ў вуху, але паліцаі не даў яму доўга грэбацца па падлозе, выцяў ботам у грудзі і за карэшнь, бы шчанюка, зноў падняў да сцяны. Каб не ўпасці, Пятрок у поўнай знямозе прыціснуўся плячыма да шархоткіх газет якраз у тым месцы, дзе ўжо чарнеліся радком тры дзіркі ад куль.

«Божа, за што?»

— Ах ты, хутарская сволач! Кулацкая вша! Зажымаеш? Ну, палучай!..

«Толькі б адразу. Не мучыцца каб... Адразу...» — сноўдала ў галаве міжвольная думка-жаданне, Пятрок глытку салёнага слінкі і зноў адчуў вялікую абьякавасць да сябе і да жыцця наогул. Не паспеў ён, аднак, сабрацца і ўнутра на расслабіцца пенад апошнім уздыхам, як зноў гримнула, агняна-смярдзюча пыхнула раз, другі, трэці — аслупяла, забіла глухатай вушы, калені яго падгнуліся, і ён, абдзіраючы плячмі газет, паволі споўз па сцяне на падлогу.

ЗНАК БЯДЫ

УРЫЎКІ З АПОВЕСЦІ

што ён нарабіў з тым самагонам? Хіба можна было напайць гэтых сабак з усяе акругі? Ці ў яго хопіць на тое жыта, начыння, ягоных дзвюх спрацаваных рук?

— Каландзёнак тут месяц не паяўляўся! — смела схлусіла далей Сцепаніда, і паліцаі пераглынуліся ў недаўменні.

— Як гэта — не паяўляўся?

— А так. Не было яго тут. Можа, дзе ў другім месцы ўзяў.

— Няпраўду гаворыш, — заўсміхаўся паліцаі з павязкай. — Каландзёнак не хлусіць.

— А ну абьскаць! — раптам закрычаў насаты. — Всье абьскаць! Бярыце лучыну і всюду: в сенях, в аборы!

— Дык спаліце ж хутар, хіба так можна з агнём, ці вы здурнелі! — залямантавала Сцепаніда.

Але двое, што сядзелі на лавах, жыва ўскочылі і, пахапаўшы з загнеткі лучыны, пачалі падпальваць іх у грубцы. У дымным мільготкім смуродзе на момант асвятліліся іх счыранелыя азызлыя твары, відаць, абодва былі на добрым падпітку, і чакаць ад іх якой асцярогі не выпадала. З лучынкамі яны падаліся ў сені, чуваць было — палезлі ў істопку, з дзвярэй павалакло сцюжай, і Петраковы плечы ў адной камізэльцы перасмыкнуліся ад дрэжжакі. Двое, што засталіся ў хаце, вальней расступіліся перад гаспадаром.

— А ну ідзі сюды! — зацята загадаў насаты. Пятрок моўчкі ступіў на сярэдзіну хаты і стаў, гатовы да горшага. — Водку даеш?

— Дык няма, — сказаў ён проста ўжо амаль абьякавым голасам, разумеючы, што даказваць, бажыцца тут без карысці. Яны былі ў такім стане хцівай драпежнасці, што ягоныя словы наўрад ці маглі многа значыць. Ім патрэбна была гарэлка.

— А еслі найдзём?

— Знойдзецца, дык ваша, — сказаў Пятрок, адчуўшы, аднак, што, мусіць, сказаў няўдала: яшчэ падумаюць, што ён недзе хавае. Але там, дзе хавае, яны не знойдуць, хоць бы перавярнулі ўсю сядзібу і яшчэ ўвесь роў у дадаток.

якой жа ашчаднасці можна чакаць ад п'яных. З усіх чатырох адзін толькі паліцаі з павязкай здаўся яму трохі менш п'яным ці менш звераватым, чым той насаты з наганам, і Пятрок сказаў да яго:

— Ды не шукайце, яй-богу, няма. Што ж мне, шкада, яй-богу.

— Бандзітам прыберагаеш! — раўнуў насаты. — А нам фігу! За нашыя старанні для народа!

— Ды што ты яму чытаеш мараль? — паранейшаму дужа сардэчна сказаў паліцаі. — Час марнуеш. Пастаў да сценкі яго. Жыць захоча — знойдзе.

І ён хораша засмяўся, паказаўшы шырокі рад прыгожых зубоў.

«Во табе дабрэйшы і цверазейшы!» — расчаравана падумаў Пятрок. А ён яшчэ хацеў у яго папрасіцца, каб не знушчаліся, паверылі, што нічога няма. Неяк разам Пятрок перастаў ужо баяцца за сваю сядзібу, апасацца, што тыя дзе-небудзь падпаліць. Ужо ён хацеў аднаго: каб хоць які выкаракацца з гэтага ліха, і думаў, што, мабыць, не ўдасца, не выкараскаешся.

З цёмных сянец, папаліўшы свае лучыны, улезлі тыя двое ў чорных шапках з вінтоўкамі.

— Што, няма?

— Ды няма нічарта, цёмна, як быццам нічога такога. Меле, там мука ў жорнах...

— Ах, мелет! — вызверыўся насаты. — Для каго-та на самагоначку меле! А для нас нет! А ну к сценке! Жыва!

У Петрака пацямнела ўвачу, здаецца, ён нібыта пахіснуўся ад слабасці ці страху, адчуўшы, што зараз усё, мабыць, і скончыцца. Нехта дужа піхнуў яго ў плечы, пасля ў бок, ён няўцямна ступіў і апынуўся ў прасценку паміж двума вокнамі на падворак. Насаты насупраць прыладзіўся ямчэй — расставіў на падлозе ногі і нетаропка падняў на яго руку з смярдзючым наганам.

— Што вы робіце, ірады? За што вы яго? — залямантавала ад печы Сцепаніда, і насаты апусціў руку.

— А, жалка стала! Так нясі пару фляжак! Ну, быстра!

ВЫ хацелі сустрэцца

ДА ВЫХАДУ РЫХТУЕЦЦА ФЁДАР ШМАКАЎ

У любую пару года Віцебск надзвычай прывабны: узгоркі, рачулки надаюць яму своеасаблівы каларыт. Як і некалі, павольна нясе воды Заходняя Дзвіна, ранній вясной на ўзгорках у самым цэнтры Віцебска з'яўляюцца пралескі... Але больш за ўсё ўражвае будынак тэатра. Так і хочацца сказаць, што ён не стаіць, а велічна ўзвышаецца на высокім беразе Заходняй Дзвіны. Не прыдумаеш лепшага месца для храма мастацтва!

З адваротнага боку тэатра, дзе службовы ўваход, размясціліся некалькі лавак, каб акцёры маглі калі-нікалі адпачыць. Але ж ім, як правіла, няма часу, таму лаўкі гэта аблюбовалі закаханыя. Вось і ў мяне сустрэча таксама тут. З вядомым у Віцебску чалавекам — народным артыстам СССР, лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі БССР Фёдарам ШМАКАЎМ.

— Фёдар Іванавіч, якім бацьчыца вам горад, дзе пражыта доўгае жыццё, знаёмыя ўсе вуліцы і завулкі?

— Вось вы казалі пра горад сённяшні, а я прыгадаў яго такім, якім ён быў сорак з невялікім гадоў назад, калі я ўпершыню трапіў сюды. Было гэта ў 1941-м, у пачатку Вялікай Айчыннай. Дакладней, яна застала нас, трупы артыстаў Магілёўскага тэатра, дзе я тады працаваў, у Беластоку (там былі гасці, адтуль я па загаду народнага кіраўніцтва прыехаў у Віцебск. Не паспеў як след агледзецца, ужо трэба зноў збіраць рэчы: Віцебскі тэатр пачынаў эвакуавацца. Потым два гады ва Уральску, год у Арэхава-Зуеве. А калі пасля вайны я зноў убачыў Віцебск — сэрца сціснулася ад болю: усё знявечанае, вакол руіны...

Фёдар Іванавіч змоўк, задумлена сочыць за баржай на раце. Глыбокія маршчыны ляглі ля вачэй, вецер пацягнуў сівыя валасы. Праўду гавораць, што па знешнасці цяжка меркаваць, кім працуе чалавек. Ва ўсякім разе, сустрэўшыся дзе-небудзь з Фёдарам Шмакаўм, я б падумаў, што яго прафесія — педагог або бухгалтар, можа, старшыня калгаса, урач. Усё магла б падумаць, толькі — не артыст. І голас, здаецца, звычайны, нават ціхі, і знешнасць без эфектнага бляску і

кідкасці, і манеры, і паходка... Але тым больш пільна хочацца прыгледзецца да гэтага чалавека, выдатнага артыста, чыя творчая дзейнасць складала адну са старонак гісторыі нашага сцэнічнага мастацтва, які плёна працуе і цяпер. Дзвесце роляў у тэатры, 25 — у кіно. Цікава, а якія найбольш памятных, дарагія самому артысту?

— Тыя, што цяжка даліся. Выпакутаваныя. Дадам, што мне наогул лёгка не працуецца. Ну, да прыкладу, той жа Несцерка. Дзіўна? Гэтая роля перайшла да мяне ад старога Ільінскага. Раней я ў гэтым спектаклі іграў Юрася. Уласна кажучы, «ляпіць» свайго Несцерку было цяжкавата, бо ён ужо жыў, існаваў такім, якім яго зрабіў першы, надзвычай таленавіты выканаўца. Вось ужо 22 гады, як глядачы бачаць «майго» Несцерку, але ж працу над гэтай роляй, над стварэннем характару народнага, глыбока нацыянальнага, самабытнага не лічу скончанай.

Надзвычай цікава было працаваць над вобразам Леніна, старшыні калгаса Каравая ў п'есе Макаёнка, Акіма ва «Уладзе цемры» Талстога.

— Трохі падрабязней, калі ласка, пра тое, як вы працавалі над вобразам Леніна. Што гэта работа дала вам асабіста?

— У гады сваёй маладосці я неаднойчы бачыў артыста Штраўха ў ролі Леніна. Нас, студэнтаў Ленінградскага тэатральнага інстытута, часта запрашалі ў масоўкі ў розныя спектаклі. І ўжо тады ў мяне зарадзілася думка: а як бы я сыграў гэтага вялікага чалавека? І вось надыйшоў мой час. Перш чым прыступіць да ролі, я паехаў у Маскву, глядзеў сотню разоў дакументальныя стужкі, бываў у музеях, сядзеў у бібліятэках і архівах. Толькі тады я пачаў разумець, якую каласальную творчую адназначнасць я буду несці перад людзьмі. Спасцігнуць Леніна немагчыма і сыграць таксама. Можна, толькі асобныя рысы характару гэтай тытанічнай фігуры? З таго я зыходзіў. Варта, прынамсі, сказаць, што ў вая паслядоўнасць, якая мне як акцёру давала магчымасць паглыбляцца ў характар. Спачатку я іграў Валодзію Ульянава ў юнацкія гады — у п'есе «Сям'я», потым ужо сталага чалавека ў п'есах Шатрова і Пагодзіна.

Гэта быў цэлы этап майго жыцця. Ленін загартваў мяне як чалавека, грамадзяніна, камуніста.

Яго шлях да тэатра пачаўся з заводскай самадзейнасці. Бацька Фёдара, «рабочая жылка», марыў бачыць свайго нашчадка «ў навуцы». Але ж сын, папрацаваўшы слесарам на адным з падмаскоўных заводаў, паехаў у Ленінград (тут ён нарадзіўся ў лютым гістарычнага семнацатага года), дзе нечакана для ўсіх паступіў вучыцца ў тэатральны інстытут, пасля заканчэння якога і быў накіраваны ў Беларусь.

А потым былі чатыры месяцы ў франтавой брыгадзе, сфарміраванай з артыстаў Віцебскага тэатра. Фёдар Шмакаў там самы малады. Іх брыгада абслугоўвала 1-шы Беларускі фронт. У дзень давалі па 5—6 выступленняў, няродка на перадавой. Неаднойчы траплялі пад абстрэл. Але ж якраз тады, на вайне, прызнаецца Фёдар Іванавіч, ён добра ўсвядоміў, як неабходна мастацтва чалавеку.

— На вайне яно дапамагала нашым людзям у неймаверна цяжкіх умовах выжываць, перамагаць. А сёння, я лічу, прызначэнне тэатра ў тым, каб прымусіць чалавека думаць, будзіць яго сумленне, маральнасць, духоўнасць.

— За сваё творчае жыццё вам у асноўным даводзілася іграць добрых, сумленных, прыстойных людзей. У нейкім сэнсе гэта ўжо амплуа. А як вы ставіліся да сваіх адмоўных герояў?

— Я іх любіў. Як жа іначай — яны мае думкі, мая фантазія. І наколькі магчыма, я імкнуўся іх апраўдаць, нават зрабіць намёк на тыя

прычыны, абставіны, што сфарміравалі такога тыпа.

На жаль, не заўсёды драматыргічны матэрыял дае такую магчымасць. Але іграць зададзены вобраз, скажам, станоўчы або адмоўны, мне нецікава. Заўсёды прыцягвалі характары складаныя, неадназначныя. І ў гэтым сэнсе мне цікава працаваць над стварэннем характару народнага, нацыянальнага. Я няблага ведаю вяскоўцаў, рабочых. З самай вайны — у Беларусі. Разам мы бедавалі ў пасляваенныя гадоўныя гады, разам святкавалі і працавалі. Тут я адчуў шчырую дапамогу і падтрымку. Таму, ствараючы вобраз чалавека працоўнага, я заўсёды падкрэсліваю ў ім спагадлівасць да чужога гора, і разважлівасць, і вясёлы нораў, і лагоднасць, і сялянскую мудрасць, і прыстойнасць.

— Вы ігралі ў тэатры, кіно, на тэлебачанні, а таксама па-спрабавалі сябе ў якасці рэжысёра. Ці не вырашылі вы змяніць прафесію?

— У Віцебскім тэатры я паставіў 10 спектакляў. З іх я 6 адзначыў «Бацькаўшчыну» Чорнага, «Трывогу» Петрашкевіча, «Шануй бацьку свайго» Лаўрэнтэва, «Чатыры крыжы на сонцы» Дзялендзіка.

Мяняць акцёрскую прафесію на рэжысёрскую ніколі не збіраўся. Проста гэта была спроба. Маё крэда, як рэжысёра, у тым, каб паказаць развіццё чалавечых характараў, а не знешні антураж у падзеях. Думаю паставіць яшчэ што-небудзь.

— Даволі часта сустракаючыся з артыстамі, ведаючы іх расклад дня (раніцай рэпетыцыя, увечары спектакль), я не перастаю здзіўляцца таму, як самаааодана яны служыць мастацтву. Вам таксама дзеля галоўнай справы даводзілася ад нечага адмаўляцца?

— А як жа інакш? Цяпер то я нават на рыбалку кінуў хадзіць, бо, здаецца, не паспею тое зрабіць, гэтае. А раней мы ўтраіх з Малчанавым і Ільінскім любілі з'ездзіць на вёску, пасядзець з вудай. Як едзе, адзін аднаму кажам: ні слова пра тэатр, а хто заговорыць — той штраф заплаціць. Гадзіны

дзве маўчым, а потым пачынаем абмяркоўваць, як лепей сыграць тую ці іншую ролю... Калі сур'ёзна, то мне ад многага і часта даводзілася адмаўляцца: ад адпачынку, ад новага кінафільма, ад запрашэння з сям'ёй у госці.

— Скажыце, вась скончаны спектакль, зняты грим, касцюм героя, і вы вяртаецеся ўжо ўпрыцемках дамоў. Якія ў гэты момант пачуцці?

— Калі спектакль удаўся — я шчаслівы, калі не — няшчасны. Тут прамая залежнасць. Але бывае так, што ты прыйшоў на работу ў дрэнным настроі, пабальвае сэрца, іграць цяжка. Але ўбачыш, адчуеш зацікаўленасць глядачоў і забываешся на ўласныя беды. Чым мне дарагі тэатр — дык гэта кантактамі з глядачом і магчымасцю ўвесь час працаваць над роллю. А ў кіно гэтага не зробіш. Хаця я мог бы назваць цікавыя для мяне работы ў фільмах «Узнятая цаліна», «Анюціна дарога», «Заўтра будзе позна»...

— Якім тэмам вы аддаёце перавагу ў сваёй творчасці?

— Сучасным. Сучасны матэрыял дае мне, акцёру, ні з чым не параўнальнае задавальненне незвычайнага зліцця з залай, агульнасці інтэрэсаў. А тэмы могуць быць самыя розныя, усё, у якіх раскрываецца складаны свет сучаснага чалавека. Сёння вечарам я якраз буду іграць ролю свайго сучасніка — хірурга ў новай п'есе Кандрата Крапівы «Блытаняя сцежка». Між іншым, роля не станоўчага героя — чалавека, чэрствага душой, грубаватага ў адносінах з хворымі і калегамі. На жаль, такія людзі яшчэ сустракаюцца. Я сам нядаўна хварэў, мне зрабілі складаную аперацыю, урачы проста выратавалі мяне, усяляк падтрымлівалі. Урач жа, які дзейнічае ўразрэз з урачэбнай этыкай, не можа разлічваць на доўгую беспаскарнасць. Прыгавор выносіць грамадства.

...Я ад'язджаю з Віцебска. Ціха пастукаюць колы цягніка. А ў тэатры над Заходняй Дзвіной працягваецца спектакль. Поўная зала людзей: ідзе прэм'ера п'есы К. Крапівы, Рыхтуецца да выхаду Фёдар Шмакаў. Паспеху вам, майстар!

Таццяна АНТОНАВА.

ЛАРЫСА ГЕНІЮШ

На 73-м годзе жыцця памерла беларуская паэтка Ларыса Геніюш. У некратогу, падпісаным Максімам Танкам, Данутай Бічэль-Загнетавай, Вольгай Іпатавай, Уладзімірам Караткевічам, Адамам Мальдзісам і іншымі літаратарамі, адзначаецца, што першыя вершы Ларысы Геніюш былі напісаны яшчэ да вайны і прысвечаны захаднебеларускай рэчаіснасці. У іх выказаны пратэст супраць сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту, вера ў тое, што нарэшце ўздыдзе «волі зелянка», якое трэба паліваць не толькі слязьмі, але і «крывёю ўласнаю».

У перадавае гады і ў час другой сусветнай вайны Ларыса Геніюш жыла ў Празе. Там жа ўбачыў свет яе першы паэтычны зборнік «Ад родных ніў». У ім паэтка не раз вяртаецца ў думках на сваю Радзіму, смуткуе, што яе народ стогне ў фашысцкай няволі. З сярэдзіны 50-х гадоў Ларыса Геніюш жыла на роднай

Гродзеншчыне, у Зэльве. З друку выйшлі яе зборнікі «Невадам з Нёмана» [1967], «На чабары настоена» [1982], кніжкі для дзяцей.

Ларыса Геніюш жыла радасцямі і клопатамі народа. Яна «любіць зямлю сваю бязмерна, як толькі ўмеюць жаўрукі», радуецца, што «з металу і з пушчы выходзяць зубры на гасцінец асфальтавы мінскі». Паэтка патрабуе, каб людзі бераглі, нібы маці, зямлю ў цвіценні, заклікае змагацца за мір — каб «вайна суровая ніколі маладосць у полі» больш не экала. Побач з постацямі мінулага — Ефрасіння Полацкая, Кастусём Каліноўскім яна паэтызуе сваіх сучаснікаў — земляробаў, будаўнікоў, праслаўляе подзвіг Пятра Клімука, які «на гонар і радасць роднага краю» ўзляцеў у космас.

Свой талент Ларыса Геніюш аддала служэнню беларускай паэзіі, услаўленню сваёй Радзімы, стваральнай працы яе людзей.

У нашай рэспубліцы штогод адкрываюцца новыя школы, бібліятэкі, клубы. Іх задача — зрабіць жыццё жыхароў правінцы не менш цікавым і поўным, чым у сталіцы. Любяць жыхары Барысава новы гарадскі Палац культуры. У ім дзве залы — глядзельная на 1 000 месцаў і лекцыяная — на 300. Пры

Палацы створаны 29 розных гурткоў і калектываў мастацкай творчасці: драмтэатр, хор вэтрэнаў Вялікай Айчыннай вайны, студыя выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і іншыя.

НА ЗДЫМКУ: заняткі ў адной са студый. Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

ЗЯЛЁНАЕ ЎБРАННЕ СТАЛІЦЫ

Яшчэ ў пяцідзятая гады госці Мінска, што траплялі на галоўны праспект беларускай сталіцы, адчувалі непаўторны для вялікага горада пах квітнеючай ліпы. Тады праспект толькі будаваўся, набіраў сілу. Разам з ім мацнелі і цягнуліся да сонца маладыя дрэўцы, прывезеныя сюды з розных лясыцтваў рэспублікі. На пракладзеных непадалёку вуліцах і ва ўтульных скверах вясною і летам цвілі, напаяючы наваколле духмяным водарам, клёны, каштаны, ясені, акацыі. Побач квітніавыя клумбы, ружовыя, язмінавыя і бэзавыя кусты. Сюды, у цэнтр горада, аднекуль прыляталі пчолы, садзіліся на кветкі, каб сабраць нектар, і гулі, гулі... Калі ў Мінску цвіце ліпа, горад пахне мёдам.

У зялёнае, квітнеючае ўбранне нашу сталіцу апранае ўся рэспубліка, яе шматлікія лясыцы, вопытныя станцыі, іншыя навуковыя ўстановы. Прыходзяць пасылкі з насеннем і чаранкамі з іншых саюзных рэспублік нашай краіны, а таксама з-за мяжы. Але асноўнай установай, якая клопацца пра азеляненне Мінска, пеціць і захоўвае кожнае дрэва, з'яўляецца Цэнтральны батанічны сад Акадэміі навук БССР.

Сёння ён мае статус навукова-даследчага інстытута, дзе працуе лабараторыя інтрадукцыі дрэвавых раслін.

Разам з Мінскзеленбудам калектыву Батанічнага саду многа робіць для таго, каб ператварыць наш горад у сапраўдную квітнеючую жамчужыну. З іх дапамогай абнавіліся і памаладзелі даважныя мінскія паркі: Чэлюс-

кінцаў і дзіцячы імя Горкага. Былы лесапарк трактарнага завода ператварыўся ў добраўпарадкаваны парк імя 50-годдзя БССР, а скверы Піянерскі і імя Я. Купалы таксама перараслі ў парк. Створаны новы парк імя 900-годдзя Мінска.

Вядома ж, вуліцы, паркі, скверы і двары горада парнайшаму засаджаваюцца традыцыйнымі і любімымі нашым народам бярозамі і клёнамі, ліпамі і каштанамі, елкамі і вербамі. Але ўсё часцей у межах Мінска мы сустракаем зялёных пасланцоў з далёкіх краін. Ужо ўсюды растуць у нас канадскія елкі, чаромха маака, дугласіі амерыканскія, піхты аднацветныя, ніцья вязы, жоўтыя акацыі, чырваналістыя барбарысы, сцяпныя міндалі і многія іншыя «чужаземцы». Уздоўж Сцяпянскай воднай сістэмы зацвіла белымі кветкамі спірэйка. Называюць яе яшчэ і тавалга.

Прыжыліся ў горадзе і пірамідальныя таполі, што не даюць пуху. Насычаюць наваколле тонкім пахам у час цвіцення галінкі язіну. Па Мінску расселена каля дзесяці сартуў гэтай духмянай расліны.

Вясну зменіць лета, лета — восень. Але ўвесь час, нібы перадаючы пудоўную эстафету, Мінск будзе напаяцца непаўторным пах і вяселлем, а лісты дрэў шапацець, даючы ў спякотны дзень прахалоду і ценю.

Уладзімір АЛЯХНОВІЧ.
НА ЗДЫМКУ: Мінск. У пышняй зеляніне дрэў хаваецца стадыён «Дынама».

Фота С. КРЫЦКАГА.

ЗА КУРЫЦАЙ—ЦЕРАЗ ГРАІЦУ

Жыхарка вёскі Сякірына Сенненскага раёна Марыя Цітова злавала ў сваім куратніку... ястраба-іншаземца. Металічнае кальцо на лапцы сведчыла: птушка прыляцела з Фінляндыі.

Падарожніка, які пераадолеў больш за 800 кіламетраў, даставілі ў Віцебскі педагагічны інстытут, на кафедру заалогіі. Гэтымі днямі з Хельсінкскага музея, куды было адпраўлена паведамленне пра знаходку, прыйшоў адказ.

— Нашы фінскія калегі пісалі, што ястраб-цецераватнік быў акальчаваны яшчэ малым у чэрвені мінулага года непадалёку ад горада Арывесі, — раскажаў член Цэнтральнага савета Усесаюзнага арніталагічнага таварыства, дацэнт педінстытута А. Дарафеў.— Звычайна ястрабы жывуць аседла. Але гэты выпадак даказвае, што паўночныя птушкі ў пошуках корму могуць прылятаць на зімоўку ў далёкія ад сваіх гняздоўяў мясціны. Факт, безумоўна, мае цікавасць для арнітолагаў. Паміж Фінляндыяй і СССР, як і іншымі дзяржавамі, існуе дамоўленасць аб узаемнай інфармацыі пры выяўленні акальчаваных птушак.

Гумар

— Дарагі, ты не помніш тэлефон Клары?
— Не.
— Ну, хаця б прыблізна?

— Уставай, Жак, пэўні даўно пракрычалі.
— А ў якім аспекце мяне гэта павінна хваляваць? Я ж не курыца.

Урач пытаецца ў пацыента:
— Ну як, вы сталі лепш чуць

з новым слыхавым апаратам?
— О так! Я ўжо тры разы мяняў сваё завянчанне.

Размаўляюць два грабежнікі:
— Ты не ўяўляеш, як мне не шанцуе! Учора не ўдалося самае элементарнае аграбленне.
— Значыць, ты дрэнна яго падрыхтаваў.

— Дрэнна? Тры тыдні я падкармліваў сабаку ў гэтай праклятай віле.

— Ну і што?
— А тое, што я наступіў на хвост кошцы.

— Шкатулка, якую вы прадалі мне мінулым тыднем, аказалася падробкай. Яна зусім не са слановай косці.

— Не разумю, як гэта магло здарыцца, сін'ёр. Хіба што ў слана быў устаўны бівень.

ЗАПРАШАЕМ НА СЕМІНАРЫ ПРИГЛАШАЕМ НА СЕМИНАРЫ

ПА ГІСТОРЫІ
І КУЛЬТУРЫ
БЕЛАРУСІ,
ПА БЕЛАРУСКАЙ
І РУСКАЙ МОВАХ

ПАВАЖАННЫЯ ЗЕМЛЯКІ!

Калі вы цікавіцеся гісторыяй і культурнай спадчынай Беларусі, вывучаеце самі або вучыце іншых беларускай ці рускай мовам,

хоцеце палепшыць свае веды і пазнаёміцца з сучаснай метадыкай выкладання гэтых прадметаў,

— запрашаем вас прыняць удзел у семінарах па гісторыі і культуры Беларусі, па беларускай і рускай мовах, якія арганізуюць Міністэрства культуры БССР і Беларускае таварыства «Радзіма».

Семінары будуць праводзіцца ў Рэспубліканскім інстытуце павышэння кваліфікацыі работнікаў культуры Беларусі з 5 па 26 верасня 1983 года.

Лекцыі і заняткі будуць весці кваліфікаваныя выкладчыкі і спецыялісты Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі, Мінскага інстытута культуры, Мінскага дзяржаўнага інстытута замежных моў, Акадэміі навук БССР.

Удзельнікі семінараў змогуць таксама пазнаёміцца з культурным жыццём нашай сталіцы, пабываць на экскурсіях, аглядзець славутасці горада і яго ваколіц, сустрэцца з прадстаўнікамі беларускай творчай інтэлігенцыі.

Тыя, хто жадае прыняць удзел у семінары, аплачваюць толькі праезд з краіны пражывання ў Савецкі Саюз і зваротны шлях дамоў. Усе астатнія расходы, звязаныя са знаходжаннем у СССР, бярэ на сябе Міністэрства культуры Беларусі.

Пра свой намер прыехаць на семінар паведаміце не пазней 1 чэрвеня гэтага года.

Адзначце, калі ласка, у пісьме, чым канкрэтна вы цікавіцеся і пра што хацелі б даведацца ў час вучобы.

ЧАКАЕМ ВАС НА СЕМІНАРЫ!
ЖДЕМ ВАС НА СЕМИНАРЫ!

ПІШЫЦЕ НАМ ПА АДНАМУ З ГЭТЫХ АДРАСОЎ:

БССР, г. Мінск-10,
вул. Савецкая, 9,
Міністэрства культуры БССР.

БССР, г. Мінск-34,
вул. Захарова, 23,
Беларускае таварыства «Радзіма».

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 781